

	народного господарства
Заохочувальна	Полягає у тому, що порядок оподаткування може відбивати визнання державою особливих заслуг визначених категорій громадян перед суспільством, надання податкових пільг учасникам Великої Вітчизняної війни, АТО та ін.
Стабілізуюча	Регулювання податкового навантаження залежно від економічного циклу
Контрольна	Через податки держава здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій і громадян, а також за джерелами доходів і витратам
Інтегруюча	Узгодження основних показників і механізмів податкового права різних країн

Всі податкові надходження пов'язані з процесами розподілу вартісних пропорцій ВВП і національного доходу між платниками податків і державою [4, 134]. Перерозподільна функція податків має соціальний характер: через неї держава перерозподіляє частину прибутку юридичних осіб і суб'єктів підприємницької діяльності, та направляє її на розвиток виробничої і соціальної інфраструктури, на інвестиції тощо.

Стабілізуюча функція податків необхідна для регулювання податкового навантаження залежно від економічного циклу [1, с.452].

Контрольну функцію здійснюють органи Державної фіскальної служби України. Необхідність контролю обумовлена тим, що кожен суб'єкт господарювання намагається уникнути або зменшити податкові зобов'язання перед державою. Так, нині 40-50% економіки України перебуває в тіні, тобто майже половина всіх суб'єктів господарської діяльності ухиляються від сплати податків [4]. Проявляється дана функція через нарахування фінансових та адміністративних санкцій та пені, притягнення кримінальної відповідальності.

Реалізація інтегруючої функції податків проявляється через регулювання зовнішньоекономічних відносин та гармонізацію податкового законодавства.

Отже, фіскальна функція податків безпосередньо впливає на формування дохідної частини бюджету держави, а всі інші функції мають прямий вплив на ведення господарської діяльності суб'єктами підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Тімарцев О.Ю. Розвиток функцій податків у сучасних умовах/ О.Ю. Тімарцев // Актуальні проблеми економіки.- 2014.- №3((153)).- С.448-454
2. Корягін М.В. Соціально-економічна природа та функції податків / Корягін М.В., Гончарук І.В., Гринкевич С.С. // Науковий вісник НЛТУ України.- 2009.- Вип. 19.9. – С. 132–138.
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
4. Федосов В.М. Податкова система України : підручник / В.М. Федосов, В.М. Опарін, Г.О. П'ятченко. – К. : Вид-во "Либідь", 1994. – 464 с.
5. Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/>

УДК 336.1

Котіна Г.М., Стенура М.М.
к.е.н., доценти кафедри фінансів
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

В Україні й досі не існує повного методологічного апарату оцінки рівня ефективності управління у публічному секторі. До того ж серед науковців і практиків немає єдиного підходу до визначення ефективності управління публічними фінансами. На думку науковців, ефективність управління меншою мірою визначається його внутрішньою природою порівняно з тим, як воно сприймається зовнішнім середовищем, об'єктами управління, що дає підстави вважати за соціальну ефективність прийнятність влади для суспільства [1, с. 18]. Тому в літературі розрізняють три основних поняття ефективності державного управління: загальну соціальну ефективність державного управління; ефективність організації і функціонування суб'єктів державного управління; ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб [2, с. 230].

При чому ефективність публічного управління складається з двох самостійних аспектів, перший з яких – цільова ефективність або ефективність цілепокладання (правильність вибору і постановки цілей), а другий – виконавська ефективність (або якість і ступінь досягнення поставлених цілей і завдань): цільова ефективність = поставлені цілі/реальні потреби; виконавська ефективність = досягнуті результати/поставлені цілі; загальна ефективність = досягнуті результати/реальні потреби [6, с. 18-20].

Використання ж нових концепцій і технологій менеджменту в органах державної влади та органах місцевого самоврядування (New Public Management) значною мірою пов'язано із застосуванням показників ефективності і результативності діяльності державних службовців чи посадових осіб місцевого самоврядування. Ключовим аспектом підвищення результативності діяльності службовців є створення об'єктивної і комплексної системи індикаторів, що відображають виконання посадових обов'язків і ступінь досягнення поставлених цілей, що дають змогу сфокусувати увагу службовців на основних пріоритетах органів влади. Для цих цілей широко використовуються різні показники результативності. Так, у 1990-х рр. Інститут Світового банку для оцінки прогресу розвитку державного управління розробив так званий інтегральний показник державного управління (Governance Research Indicator Country Snapshot – GRICS), що оцінює ефективність управління. Він складається з шести індексів, які відображають шість параметрів державного управління: право голосу і підзвітність; політична стабільність і відсутність насильства; ефективність уряду; якість законодавства; верховенство закону і контроль корупції.

У результаті поглиблення співпраці держави та бізнесу у світі спостерігаються процеси взаємопроникнення методик оцінювання результативності діяльності. Широком колом державних органів застосовується збалансована система показників (Balanced Score Card – BSC), розроблена Робертом Капланом і Давидом Нортонем ("The BSC – Translating Strategy into

Action”, Harvard Business School Press, 1996), - це система взаємопов’язаних метрик за цілями, заходами, завданнями і ініціативами, що описують у сукупності стратегію організації і способи її досягнення. Оскільки публічне адміністрування пов’язане із суспільно корисною діяльністю осіб, які наймані суспільством через владні інститути для діяльності щодо здійснення функцій у публічній сфері з метою забезпечення взаємодії суспільства, влади та економіки, досягнення суспільних інтересів, то існує чітке розмежування між моделями BSC для приватного і державного секторів. Діяльність державної інституції сприймається через призму забезпечення потреб своєї клієнтури, а не фінансових акціонерів. Досягнення місії ототожнюється не з фіскальною відповідальністю і наглядом, а розумінням, кого необхідно обслуговувати і як краще задовольнити їх потреби.

Разом з міжнародними індексами в практиці багатьох країн використовуються національні оцінки. Вони мають більш практичне значення. Відстеження ступеня досягнення пріоритетів є обов’язковою складовою управління змінами в системі державної служби, а засобом цього процесу виступають моніторингові дослідження. Так, наприклад, У Швеції Агентство фінансового менеджменту будує рейтинги якості фінансового управління в органах виконавчої влади в цілях моніторингу виконання встановлених у цій сфері стандартів. Цей рейтинг використовується Міністерством фінансів для формування своєї переговорної позиції при розгляді бюджетних заявок відомств.

Таблиця 1

Окремі світові моделі оцінювання результативності фіскальних органів

Назва моделі	Організація	Характеристика
Системи KPI, розроблені та рекомендовані до використання міжнародними організаціями (Світовий банк, МВФ)		
<i>IAMTAX</i>	Світовий банк	містить 230 індикаторів, з яких 53 – це KPI, 145 – показники, що відображають кращі практики функціонування фіскальних органів, а решта 32 являють собою показники кінцевого результату. У межах даної системи оцінювання результативності диференційовані такі функціональні напрями діяльності фіскальних адміністрацій: 1) збір/управління податків і зборів; 2) інформування та допомога платникам податків; 3) податковий аудит та розслідування; 4) управління податковою заборгованістю; 5) правова робота; 6) міжнародне оподаткування; 7) внутрішній аудит/внутрішній контроль; 8) стратегічне планування і управлінський контроль; 9) інформаційні та комунікаційні технології; 10) управління людськими ресурсами; 11) адміністрація та фінанси; 12) співпраця із зацікавленими сторонами та державними установами.
<i>TADAT</i>	МВФ	спрямована на оцінку дев’яти ключових областей результативності. Оцінка базується на 26 показниках високого рівня, які, у свою чергу, на 52 параметрах, що робить даний діагностичний інструмент оцінки всеосяжним, але застосовним на практиці. Основою TADAT є оцінки адміністрування таких податків: корпоративного прибуткового податку, персонального прибуткового податку, податку на додану вартість, податків, сплачених при нарахуванні заробітної плати та внесків до фондів соціального страхування. На основі оцінювання результативності адміністрування цих основних податків формується загальна картина результативності податкового адміністрування в конкретній країні.
Національна практика функціонування систем KPI у фіскальних органах конкретних країн світу		
<i>HMRC's business plan indicators</i>	Служба доходів та митних зборів Ї Величності (Великобританія)	KPI можуть бути поділені на три основні групи: 1) індикатори собівартості адміністрування податків – являють собою відношення витрат на організацію процесу адміністрування до загальної суми податкових надходжень;

		2) індикатори ефективності адміністрування податків – відображають вигоди та витрати держави та платників податків, які є наслідком реформування процесу адміністрування податків; 3) індикатори якості сервісу – відображають рівень задоволення платників податків співпрацею з податковими органами, а також кількісно оцінюють якість податкових сервісів.
<i>Концепція порівняння результатів</i>	Міністерство фінансів Німеччини та його територіальні структури	КРІ поділені на чотири основні групи: 1) індикатори виконання доручень – відображають рівень виконання покладених функцій та досягнення визначених стратегічних орієнтирів; 2) індикатори задоволеності клієнтів – відображають рівень задоволення платників податків співпрацею з податковими органами, а також кількісно оцінюють якість податкових сервісів; 3) індикатори задоволеності співробітників; 4) індикатори економічної ефективності.
<i>Система КРІ Агентства доходів Канади</i>	Агентство доходів Канади	є однією з найбільш розвинених та деталізованих у світі. Результативність функціонування відображається у формі корпоративних звітів. З метою оцінювання результативності виділяються основні функціональні сфери діяльності, до яких належать: 1) допомога платникам податків та бізнесу; 2) перевірка декларацій та обробка податкових платежів; 3) дотримання податкового законодавства з боку платників податків; 4) дотримання правил адміністрування податків та повернення відшкодувань; 5) розгляд податкових спорів; 6) програми податкових пільг.

Джерело: складено авторами на основі [4,7]

Крім того, прямим свідченням даних процесів є поширення використання ключових індикаторів результативності (key performance indicators, KPI) у публічному секторі [5]. Функціонування фіскальних органів розвинених країн є яскравим підтвердженням важливості запровадження систем такого оцінювання (табл.1).

Підводячи підсумок, необхідно зазначити, що вітчизняний державний фінансовий менеджмент гостро потребує запровадження об'єктивної системи критеріїв, які б стали джерелом інформації для прийняття оперативних управлінських рішень. З іншого боку, в українському суспільстві та міжнародному середовищі сформувався запит на підвищення транспарентності функціонування органів публічного сектору економіки, як одного з кроків на шляху побудови демократії [3].

Список використаних джерел:

1. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговікази в майбутнє : доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин. – К. : Пульсари, 2009. – 248 с
2. Мельник А. Ф. Державне управління : підручник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна. – К. : Знання, 2009. – 582 с
3. Концепція запровадження КРІ (Key Performance Indicators)/ Інститут податкових реформ, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ngoipr.org.ua/acts/kontseptsiya-zaprovadzheniya-kri-key-performance-indicators/>
4. Світовий досвід розробки і впровадження методик оцінювання результативності фіскальних адміністрацій. – Ірпінь : НДІ фінансового права, 2015. – 60 с.
5. Система ключових індикаторів результативності діяльності органів Міністерства доходів і зборів України: монографія / [Бридун Є. В., Вдовиченко А. М., Зубрицький А. І., Кирилук І. В., Маланушенко Є. Л., Серебрянський Д. М.] ; за заг. ред. А. М. Вдовичен- ка. – К.: Алерта, 2013. – 336 с. ISBN 978-617-566-269-4
6. Сороко В. М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування : навч. посіб. / В. М. Сороко. – К. : НАДУ, 2012. – 260 с. ISBN 978-966-619-331-8
7. Ф. Гілліар. Задоволеність клієнтів податковою адміністрацією. Орієнтація на німецький досвід. Дослідження «Індекс задоволеності клієнтів». – Доповідь експерта в рамках проекту модернізації державних фінансових органів. – GIZ, 2016.

УДК 336.734